

LA POBRESA DES DE L'ESCÓ

Una mostra de la presència de metàfores
conceptuals en el discurs parlamentari català

Daniel Bullich i Escolies

Treball final de grau en Llengua i Literatura Catalanes

Universitat Oberta de Catalunya

Berga, juny de 2017

Director: Roger Pérez i Brufau

Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada
CC BY-NC-ND

ABSTRACT

La lingüística cognitiva ha ofert noves perspectives d'estudi del llenguatge, vinculades a un plantejament que l'insereix en els processos cognitius generals, que introdueix la noció de conceptualització i que es fonamenta en l'ús lingüístic. En concret, la teoria de la metàfora conceptual enunciatada per Lakoff i Johnson presenta una nova dimensió del funcionament del llenguatge, basada en l'existència de correspondències metafòriques convencionals entre l'experiència física i l'enunciació abstracta. Així, la metàfora forma part del nostre ús quotidià del llenguatge, tot relligant els conceptes que fem en xarxes de metàfores que orienten la nostra manera de comprendre'ls.

La investigació sobre les implicacions d'aquesta teoria ha estat prolífica en diversos àmbits d'ús i Lakoff mateix ha dedicat gran part de la seva obra a observar-ne l'aplicació en el llenguatge polític. A Catalunya, però, no han existit fins ara estudis sobre les metàfores conceptuais del nostre llenguatge polític. Aquest treball es proposa fer una primera aportació en aquest camp, concentrant-nos en el concepte de pobresa i en la manera que els diversos grups parlamentaris van utilitzar per construir-lo i per representar-lo durant el Debat general sobre la situació d'emergència social, la reactivació econòmica, la gestió pública i la necessitat d'una resposta institucional, que va tenir lloc al Parlament els dies 9 i 10 de març de 2016.

PARAULES CLAU

Lingüística cognitiva, metàfora conceptual, discurs polític, pobresa, ideologia.

ÍNDEX DE CONTINGUTS

1. Introducció	4
1.1. Metodologia	5
2. El marc teòric: lingüística cognitiva i metàfora conceptual	6
3. El cas d'estudi: el Debat general sobre la situació d'emergència social, la reactivació econòmica, la gestió pública i la necessitat d'una resposta institucional.....	12
4. Anàlisi de les metàfores conceptuals de la pobresa en el debat	15
4.1. Govern i Junts pel Sí (JxSí)	15
4.2. Ciutadans (C's)	20
4.3. Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC)	23
4.4. Catalunya Sí que es Pot (CSQEP)	25
4.5. Partit Popular de Catalunya (PP)	28
4.6. Candidatura d'Unitat Popular – Crida Constituent (CUP)	30
5. Metàfores i ideologies, una interpretació	35
5.1. Una metàfora compartida: LA POBRESA ÉS UN ENEMIC	36
5.2. Una classificació de metàfores: constatació i caracterització	36
5.3. Govern i GP de Junts pel Sí (JxSí)	37
5.4. GP de Ciutadans (C's)	37
5.5. GP del Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC)	38
5.6. GP de Catalunya Sí que es Pot (CSQEP)	38
5.7. GP del Partit Popular de Catalunya (PP)	39
5.8. GP de la Candidatura d'Unitat Popular – Crida Constituent (CUP).....	39
5.9. Comparativa entre els grups parlamentaris.....	39
6. Conclusions	40
7. Fonts documentals.....	42
8. Bibliografia.....	42

1. Introducció

El llenguatge humà constitueix una àrea d'estudi apassionant, tant com a sistema en ell mateix com, i potser més destacadament, per allò que ens permet descobrir de nosaltres mateixos. No és sorprenent, doncs, que hagi estat un objecte d'estudi com a mínim des de l'antiguitat clàssica i que hagi despertat sempre la curiositat per comprendre'n el funcionament i no poques vegades la voluntat de fer-ne un ús instrumental més precís per aconseguir objectius específics; en aquest sentit hem d'entendre l'interès que de bona hora va suscitar el domini de la retòrica.

D'ençà que, a principis del segle XX, l'estudi lingüístic va incorporar plenament el mètode científic, el nostre coneixement sobre el llenguatge s'ha densificat i s'ha fet més complex (i, en conseqüència, més complet), en poder anar establint les seves vinculacions amb el conjunt dels processos intel·lectuals que ens defineixen com a espècie. Aquest fet, que ha estat cert per a cadascuna de les successives aproximacions teòriques al llenguatge, es fa especialment visible en el cas de la lingüística cognitiva.

En aquest treball ens proposem investigar una de les derivades de l'estudi cognitiu del llenguatge: la teoria de la metàfora conceptual, enunciada per Lakoff i Johnson el 1980. Com veurem, es proposa que els conceptes amb què pensem (i parlem) són de naturalesa metafòrica i que, per tant, aquestes metàfores que utilitzem constantment per estructurar la nostra comprensió del món també la limiten o, més exactament, prioritzen alguns aspectes dels nostres conceptes quotidians fins al punt que la presència d'una metàfora o altra pot arribar a condicionar com interpretem el món que ens envolta.

Aquest potencial ha estat clarament identificat per molts estudiosos (Lakoff, entre ells) com un instrument de gran abast en el terreny de la política, en què la presentació d'un fet des d'una òptica determinada pot arribar a condicionar el pensament de la ciutadania sobre aquella matèria i, per tant, augmentar-ne o destruir-ne les possibilitats d'èxit electoral.

A Catalunya, el discurs polític com a tal ha estat molt poc estudiat. De fet, poca recerca acadèmica podem citar a part de la tesi doctoral de Montserrat Ribas (Ribas 2000), que se centrava en l'anàlisi del discurs sobre la immigració. Dissent anys després d'aquella aportació i en temps en què la política catalana viu un període d'especial intensitat, sembla un bon moment per interessar-nos pel llenguatge dels nostres polítics.

Certament, com dèiem, els darrers anys han estat especialment intensos en la política del nostre país i hem assistit a canvis profunds en els comportaments i en els mapes electorals, amb l'aparició i la desaparició d'actors polítics. Si l'onzena legislatura del Parlament ha de definir-se pel pas del postautonomisme a la preindependència, tal com va afirmar el president Puigdemont en el seu debat d'investidura, queda clar que la resposta al clam independentista de gran part de la societat catalana (l'anomenat *procés*) és el tema principal de l'activitat política nacional.

Ara bé, justament per l'abast d'aquesta temàtica i per la seva recurrència en tota mena de fòrums i debats, no l'hem seleccionada per a la nostra investigació. Per part nostra, hem optat per centrar-nos en una altra de les majors preocupacions de la ciutadania d'ençà de l'esclat de la crisi econòmica el 2007: la pobresa. Ignorada durant els temps de bonança, la privació material ha irromput amb força durant els darrers anys en l'actualitat catalana sota formes diverses: atur, desnonaments, talls de serveis bàsics, escassetat alimentària, etc. Es tracta per tant d'una realitat que la política institucional no ha pogut (i cal pensar que tampoc volgut) ignorar.

El que ens proposem observar ara és què s'entén per pobresa entre les formacions polítiques catalanes amb representació al Parlament. Des del punt de vista de la lingüística cognitiva i, concretament, de la teoria de les metàfores conceptuais, ens proposem esbrinar quin és el concepte de pobresa que vehicula cada grup parlamentari i, per tant, quina idea de la pobresa contribueixen a fomentar entre la ciutadania que els escolta.

Així, intentarem analitzar les intervencions dels grups parlamentaris i extreure'n conclusions sobre la construcció i la representació que fan del concepte de pobresa, tot tractant d'establir les diferències existents entre l'univers metafòric sobre aquest concepte propi de cada grup parlamentari, en cas que n'hi hagi.

1.1. Metodologia

Prenem com a mostra del discurs parlamentari català sobre la pobresa un ple en concret: el Debat general sobre la situació d'emergència social, la reactivació econòmica, la gestió pública i la necessitat d'una resposta institucional, que es va celebrar a la cambra legislativa els dies 9 i 10 de març de 2016.

Ens proposem analitzar les intervencions del Govern i dels grups parlamentaris, recollides al Diari de sessions del Parlament, identificar-hi cadascuna de les expressions metafòriques formulades pels diferents portaveus, establir les metàfores conceptuals corresponents a cada expressió metafòrica i, posteriorment, procedir a una anàlisi de les dades obtingudes que ens permeti observar si existeixen diferències significatives entre les diverses formacions, quines són i si és possible agrupar-les d'alguna manera.

2. El marc teòric: lingüística cognitiva i metàfora conceptual

L'emergència de la lingüística cognitiva ha obert en les darreres dècades nous enfocaments de l'estudi del llenguatge. Com exposen Cuenca i Hilferty (1999: 12), tot i que sempre resulta complicat establir el punt d'inici d'un model lingüístic, atès que se sol tractar d'evolucions o petites mutacions consecutives que acaben catalitzant al voltant d'un nou paradigma, es podria prendre com a origen d'aquesta proposta els treballs que Lakoff i Langacker van publicar l'any 1987: *Women, Fire and Dangerous Things* i el primer volum de *Foundations of Cognitive Grammar: Theoretical Prerequisites*, respectivament.

La lingüística cognitiva és una teoria «hasta cierto punto heterogénea por su propia naturaleza interdisciplinar e integradora» (*op. cit.*: 14) que s'insereix dins de l'espai de la ciència cognitiva, la qual se sustenta en l'articulació de disciplines científiques preexistents per aprofundir en l'estudi de la cognició/intel·ligència de manera integral.

Des del punt de vista filosòfic, Lakoff i Johnson defensen una aproximació experiencialista a l'estudi del llenguatge, que podríem entendre com la hipòtesi que el llenguatge forma part ecològicament del conjunt del nostre sistema conceptual global. Així, els nostres sistemes conceptuals (és a dir, el pensament i, per extensió, el llenguatge) tindrien un vincle necessari amb la percepció i amb la nostra experiència física; d'aquest raonament provindria l'anomenat caràcter corpori del llenguatge. Essent així, el cos humà esdevindria l'instrument principal per a la comprensió dels conceptes, que s'anirien construint de manera encadenada, en forma d'una xarxa d'interrelacions que connectaria significativament les nocions partint de les experiències més tangibles. Ha estat justament Mark Johnson qui ha elaborat posteriorment més en detall aquests

procediments en obres com *The body in the mind: The bodily basis of meaning, imagination, and reason* (1987) o *The Meaning of the Body* (2007), entre d'altres.

Justament un dels mecanismes més productius per establir aquesta interconnexió és la metàfora. Si bé se sol associar a una figura retòrica que apareix i s'estudia habitualment en l'àmbit poètic, no ens referim ara a aquest ús, sinó a una naturalesa molt més arrelada i bàsica en la cognició i el llenguatge humans, tal com van posar de manifest Lakoff i Johnson el 1980.

En efecte, set anys abans de l'inici oficial de la lingüística cognitiva com a tal, apareix una contribució acadèmica que li esbossava el camí i que presenta la teoria de la metàfora conceptual, base d'aquest treball. Es tracta de *Metaphors We Live By*, de George Lakoff i Mark Johnson¹. En resum, aquesta teoria es pot sintetitzar en les paraules dels seus mateixos autors (Lakoff i Johnson 1980 [2003]: 3):

Our ordinary conceptual system, in terms of which we both think and act, is fundamentally metaphorical in nature. [...] Our concepts structure what we perceive, how we get around in the world, and how we relate to other people. Our conceptual system thus plays a central role in defining our everyday realities. If we are right in suggesting that our conceptual system is largely metaphorical, then the way we think, what we experience, and what we do every day is very much a matter of metaphor.

Aquesta afirmació del caràcter central de la metàfora en el nostre sistema conceptual, doncs, fa necessari que investiguem el seu funcionament per tal de poder comprendre no tan sols el llenguatge sinó la manera com pensem i estructurarem el conjunt del nostre coneixement del món.

Comencem, però, per definir a què ens referim quan parlem de metàfora (íbid.: 5): «[t]he essence of metaphor is understanding and experiencing one kind of thing in terms of another». Així, doncs, la metàfora és la manera en què utilitzem el nostre coneixement en un àmbit conceptual concret (sovint físic), que anomenarem domini font, per estructurar un altre àmbit conceptual, al qual ens referim com a domini meta. Aquesta projecció de les característiques d'un àmbit conceptual a un altre ens facilita la comprensió del segon i ens permet estructurar el nostre coneixement d'una forma harmònica i connectada amb el caràcter corpori de la cognició i del llenguatge.

¹ Nosaltres treballem amb la reedició de 2003 motiu pel qual, a efectes de citació, ens hi referirem com Lakoff i Johnson (1980 [2003]).

És important que distingim clarament les expressions metafòriques de les metàfores en si mateixes. Les primeres són les manifestacions lingüístiques concretes, variades i variables per mitjà de les quals es manifesten en l'ús lingüístic quotidià les metàfores conceptuals pròpiament dites. Les metàfores conceptuals, doncs, s'identifiquen a partir de les expressions metafòriques que trobem en la parla².

Vegem ara, a efectes il·lustratius, un exemple clàssic de metàfora conceptual: UNA TEORIA ÉS UN EDIFICI. A continuació llistem algunes expressions metafòriques que ens permeten deduir la metàfora que les estructura:

Les seves idees no tenen cap *fonament*.
 Va *construir* una teoria radicalment nova.
 Va presentar unes conclusions *sòlides*.
 Aquella hipòtesi és *insostenible*.
 El tribunal va *esfondrar* la seva argumentació en un tres i no res.

És fàcil adonar-nos que a partir d'un domini font relacionat amb l'edificació (i el seu camp semàntic: fonaments, construcció, solidesa, esfondrament, etc.) s'estructura en el domini meta el concepte de teoria, que apareix sistemàticament vinculat al domini font.

Aquestes associacions poden ser de tipus diferents segons el criteri que apliquem per analitzar-les. Així, si ens fixem en la seva freqüència, podem observar que hi ha metàfores creatives (poc o gens generalitzades, gairebé úniques, que es correspondrien a l'ús literari de la metàfora), metàfores restringides a una esfera cultural específica (o a una llengua en concret) i, finalment, metàfores universals. Aquestes darreres són les que ofereixen una dimensió global a la teoria de la metàfora conceptual, ja que si existeixen associacions sistemàtiques que transcendeixen barreres culturals o geogràfiques l'explicació més plausible és que es tracti d'un fenomen relacionat amb el sistema cognitiu humà.

Un exemple de metàfora conceptual que podem considerar en el grup de les universals és FELIÇ ÉS A DALT/TRIST ÉS A BAIX. La podem identificar en expressions com:

Aquesta notícia m'ha *aixecat* la moral.

² Al llarg del treball, seguint la convenció establerta per Lakoff, escriurem les metàfores conceptuals en versaletes per distingir-les clarament de les expressions metafòriques.

Ha *caigut* en una depressió.

S'arrossega com una ànima en pena.

Està completament *enfonsat*, espero que aviat *remunti*.³

Una altra classificació de les metàfores, en aquest cas segons la seva funció, la proposen Lakoff i Johnson en la seva obra de 1980, en la qual proposen l'existència de metàfores estructurals, orientacionals i ontològiques. Tanmateix, tal com nota Pérez i Brufau (2011: 44), aquesta classificació no torna a aparèixer en obres posteriors dels autors. Nosaltres tampoc no la utilitzem en aquest treball, ja que en la reedició de 2003 de *Metaphors We Live By*, Lakoff i Johnson signen una actualització addicional⁴ en la qual consideren «artificial» aquesta divisió:

The division of metaphors into three types —orientational, ontological, and structural— was artificial. All metaphors are structural (in that they map structures to structures); all are ontological (in that they create target domain entities); and many are orientational (in that they map orientational image-schemas).⁵

Així, doncs, deixant de banda intents de classificació, avancem en la definició de la teoria de la metàfora conceptual. Deixem altra vegada a Lakoff i Johnson la presentació de les idees clau, tal com les concebien el 2003⁶:

- Metaphors are fundamentally conceptual in nature; metaphorical language is secondary.
- Conceptual metaphors are grounded in everyday experience.
- Abstract thought is largely, though not entirely, metaphorical.
- Metaphorical thought is unavoidable, ubiquitous, and mostly unconscious.
- Abstract concepts have a literal core but are extended by metaphors, often by many mutually inconsistent metaphors.
- Abstract concepts are not complete without metaphors. For example, love is not love without metaphors of magic, attraction, madness, union, nurturance, and so on.
- Our conceptual systems are not consistent overall, since the metaphors used to reason about concepts may be inconsistent.
- We live our lives on the basis of inferences we derive via metaphor.

³ La majoria, extretes de Lakoff i Johnson 1980 [2003]: 15

⁴ Aquesta actualització de 2003 continua sense constar en les reedicions en llengua castellana, com la publicada per l'Editorial Càtedra el 2015, que sembla ser una reimpressió de la primera edició en aquesta llengua, del 1986.

⁵ Lakoff i Johnson 1980 [2003]: 264

⁶ Íbid.: 272

Cadascun d'aquests elements nuclears de la teoria mereixeria un desenvolupament específic que no ens pertoca ara abordar en el limitat espai de què disposem. Basti, doncs, apuntar els més estimulants i pertinents per al nostre propòsit.

Comencem constatant la primera afirmació d'aquest recull d'elements clau: la metàfora és fonamentalment conceptual per naturalesa mentre que el llenguatge metafòric és secundari. Així, el llenguatge i les expressions metafòriques deriven d'una conceptualització que és originalment ja metafòrica. La metàfora no és, per tant, un recurs expressiu, sinó un recurs cognitiu que, en conseqüència, delimita des de la base la manera com pensem cada concepte.

Alhora, la metàfora conceptual es fonamenta en la nostra experiència quotidiana i, per tant, el rol mediador del cos humà i de la nostra sensibilitat queden establerts. A partir de la nostra manera de percebre, anem desenvolupant nous conceptes que es vinculen amb l'experimentació, especialment amb la física. Essent així, els conceptes abstractes, tot i tenir un nucli literal, s'estenen mitjançant metàfores, que els completen i els fan aprehensibles. Aquesta dependència de l'ús metafòric fa que el nostre sistema conceptual pugui presentar inconsistències, derivades de la possible inconsistència de les metàfores que utilitzem per raonar els conceptes. I, tanmateix, aquestes inconsistències no impedeixen la nostra capacitat cognitiva (de fet, la fan possible) i no solen ser percebudes de manera espontània: només es revelen amb claredat si analitzem l'estructura de les metàfores que emprem de manera quotidiana i, habitualment, inconscient.

Aquests raonaments ens porten a la idea força potser més provocadora i de ben segur més productiva d'aquest plantejament teòric: vivim les nostres vides sobre la base d'inferències que derivem mitjançant la metàfora. Així, atribuïm convencionalment qualitats projectades des d'un domini font als conceptes generalment abstractes, de manera que la nostra capacitat de pensar-los, de pensar amb ells o de projectar-ne transformacions està fins a cert punt condicionada per la manera com els hem conceptualitzat metafòricament. Aquest fet ens ha d'alertar fins a cert punt, atès que la metàfora constitueix una arma de doble tall en el sentit que, alhora que destaca alguns aspectes, n'invisibilitza d'altres.

The very systematicity that allows us to comprehend one aspect of a concept in terms of another [...] will necessarily hide other aspects of the concept. In allowing

us to focus on one aspect of a concept [...], a metaphorical concept can keep us from focusing on other aspects of the concept that are inconsistent with that metaphor.⁷

Cal que siguem conscients, doncs, del fet que l'estructuració metafòrica d'un concepte és necessàriament parcial: «[i]f it were total, one concept would actually *be* the other, not merely be understood in terms of it».⁸ Això implica que la conceptualització metafòrica d'un concepte deixa en un espai d'ombra parts de la realitat que el configuren, que són menys fàcilment visibles i, sovint, ignorades. Una conceptualització metafòrica diferent del mateix concepte podria posar el focus en aspectes diferents i això sol faria que el penséssim en uns altres termes.

Un bon exemple d'això és el cas de EL TEMPS SÓN DINERS, una metàfora generalitzada en moltes llengües europees; el temps, podem guanyar-lo, perdre'l, invertir-lo, malgastar-lo o estalviar-lo, entre d'altres. Tanmateix, Kövecses en una conferència a Barcelona⁹ senyalava que en hongarès (la seva llengua materna) aquesta metàfora no existeix i que, en canvi, s'hi troba EL TEMPS ÉS UN RECIPIENT. Ell mateix indicava que moltes altres cultures d'arreu del món no conceptualitzen el temps monetàriament, un fet que atribueix al capitalisme occidental. Les implicacions que té sobre la idea del temps el fet d'interpretar-lo o no en termes econòmics són prou evidents per no allargar-nos-hi.

En tot cas, cal que tinguem en compte que les metàfores conceptuals no són neutres, sinó que configuren la manera com pensem els conceptes abstractes i, en definitiva, com vivim la nostra vida i com interactuem amb el nostre entorn. Essent així, un canvi de les metàfores conceptuals que utilitzem per estructurar determinades nocions abstractes comportaria canvis cognitius en la conceptualització i, en definitiva, obriria noves formes d'interpretar-les, d'usar-les i de crear noves realitats.

El potencial transformador que deriva d'aquesta teoria té un trasllat immediat a certs àmbits, com el polític, per aconseguir l'hegemonia en la manera de presentar els fets i d'anomenar-los metafòricament per generar en l'opinió pública una manera de conceptualitzar-los que s'alineï amb l'orientació ideològica de cada actor polític. Lakoff

⁷ Íbid.: 9

⁸ Íbid.: 13

⁹ Kövecses 2009

mateix ha contribuït a estendre i ha fomentat aquest exercici, mitjançant treballs com *Moral politics* (1996)¹⁰ o *The political mind* (2008).

3. El cas d'estudi: el Debat general sobre la situació d'emergència social, la reactivació econòmica, la gestió pública i la necessitat d'una resposta institucional

El Reglament del Parlament de Catalunya (RPC) estableix en els articles 151, 152 i 153 l'estructura i desenvolupament dels debats generals sobre l'acció política i de govern. Concretament, l'article 153 regula la iniciativa per a fer debats específics i l'atribueix al president de la Generalitat o a la decisió de la Mesa del Parlament, d'acord amb la Junta de Portaveus, a iniciativa de dos grups parlamentaris (en endavant, GP) o d'una cinquena part dels diputats.

El cas que ens ocupa, el Debat general sobre la situació d'emergència social, la reactivació econòmica, la gestió pública i la necessitat d'una resposta institucional, que va substanciar-se els dies 9 i 10 de març de 2016, va tenir lloc a iniciativa del GP del Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC) i del GP de Catalunya Sí que es Pot (CSQEP). La sol·licitud va ser signada pels portaveus d'ambdós grups el 20 de novembre de 2015 i publicada sis dies després, amb el número d'expedient 255-00001/11. En aquell escrit, tal com estableix l'article 153.4 del RPC, s'hi feien constar l'objectiu i el temari proposat per al debat que se sol·licitava¹¹:

Objectiu del debat:

Acordar les actuacions concretes per fer front a l'augment de les desigualtats socials així com la reactivació econòmica, les millores en la gestió pública i la necessitat d'una resposta institucional a la situació d'emergència social que viu Catalunya.

Temari del debat:

– La importància de la lluita contra la pobresa i la necessitat de reprendre la tramitació urgent de la ILP de la Renda Garantida de Ciutadana en fase de ponència.

¹⁰ Nosaltres treballem amb la 2a edició de l'obra, de 2002, que apareix referenciada a la bibliografia com a Lakoff 2002.

¹¹ *Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya* (2015, 26 de novembre). Barcelona: Parlament de Catalunya. Pàg. 16-17. Document en línia accessible a <http://www.parlament.cat/document/bopc/153547.pdf#page=16>

- Articulació de mesures específiques per a la reducció de la pobresa i les desigualtats socials especialment en l'accés i manteniment de l'habitatge i els serveis bàsics: desenvolupament reglamentari de la Llei d'Emergència Habitacional i Pobresa Energètica. Desenvolupament reglamentari i dotació econòmica del Fons d'atenció solidària de subministraments bàsics.
- L'accés als serveis públics universals i de qualitat, especialment als sanitaris i socials.
- La garantia de l'accés amb igualtat a tots els serveis educatius i accés al servei de menjador escolar quan s'estigui per sota del llindar de la pobresa.
- Reactivació econòmica i política industrial.
- Actuació davant la cronificació de l'atur.
- Pagaments a proveïdors i entitats socials.

En el ple del Parlament en què va substanciar-se finalment el debat, la seqüència d'intervencions, derivada de l'aplicació de les previsions del RPC, va ser la següent:

1. Sessió 11, primera reunió, dimecres 9 de març de 2016 (matí, de les 10 h a les 12.55 h)
 - 1.1. Exposició de motius de la sol·licitud del debat específic:
 - 1.1.1. Miquel Iceta (PSC)
 - 1.1.2. Lluís Rabell (CSQEP)
 - 1.2. Per acord de la Junta de Portaveus, compareixença de la Plataforma Pobresa Zero
 - 1.2.1. Teresa Crespo (portaveu de Pobresa Zero)¹²
 - 1.3. Intervenció del president i altres membres del Govern
 - 1.3.1. Carles Puigdemont (president de la Generalitat)
 - 1.3.2. Oriol Junqueras (vicepresident del Govern i conseller d'Economia i Hisenda)
 - 1.3.3. Neus Munté (consellera de la Presidència)
 - 1.3.4. Meritxell Borràs (consellera de Governació, Administracions Públiques i Habitatge)
 - 1.3.5. Meritxell Ruiz (consellera d'Ensenyament)
 - 1.3.6. Dolors Bassa (consellera de Treball, Afers Socials i Famílies)
 - 1.3.7. Antoni Comín (conseller de Salut)¹³

¹² En no tractar-se en aquest cas d'una membre del Parlament, no inclourem aquesta intervenció en la nostra anàlisi.

2. Sessió 11, primera reunió (represa), dimecres 9 de març de 2016 (tarda, de les 15 h a les 20.01 h)
 - 2.1. Intervencions dels representants dels GP
 - 2.1.1. Inés Arrimadas (GP de Ciutadans, en endavant C's)¹⁴
 - 2.1.2. Eva Granados (PSC)
 - 2.1.3. Marta Ribas (CSQEP)
 - 2.1.4. Fernando Sánchez (GP del Partit Popular de Catalunya, en endavant PP)
 - 2.1.5. Gabriela Serra (GP de la Candidatura d'Unitat Popular – Crida Constituent, en endavant CUP)
 - 2.1.6. Anna Figueras (GP de Junts pel Sí, en endavant JxSí)
 - 2.2. Resposta als GP
 - 2.2.1. Neus Munté (consellera de la Presidència)
 - 2.2.2. Oriol Junqueras (vicepresident i conseller d'Economia i Hisenda)
 - 2.3. Rèplica dels GP
 - 2.3.1. Inés Arrimadas (C's)
 - 2.3.2. Eva Granados (PSC)
 - 2.3.3. Marta Ribas (CSQEP)
 - 2.3.4. Fernando Sánchez (PP)
 - 2.3.5. Gabriela Serra (CUP)
 - 2.3.6. Chakir el Homrani (JxSí)
3. Sessió 11, segona i darrera reunió, dijous 10 de març de 2016 (tarda, de les 15 h a les 18.05 h)
 - 3.1. Defensa de les propostes de resolució presentades
 - 3.1.1. Noemí de la Calle (C's)¹⁵
 - 3.1.2. Raúl Moreno (PSC)
 - 3.1.3. Jéssica Albiach (CSQEP)
 - 3.1.4. Fernando Sánchez (PP)¹⁶
 - 3.1.5. Anna Gabriel (CUP)
 - 3.1.6. Chakir el Homrani (JxSí)

¹³ Després d'aquesta intervenció i abans de suspendre la sessió fins a la tarda, ja fora del Debat, es va donar lectura a la Declaració del Parlament de Catalunya amb motiu del Dia Internacional de les Dones.

¹⁴ Una part d'aquesta intervenció es va fer en llengua castellana.

¹⁵ Aquesta intervenció es va dur a terme íntegrament en llengua castellana.

¹⁶ Aquesta intervenció es va dur a terme íntegrament en llengua castellana.

- 3.2. Torns de paraula per a aclariments, esmena de contradiccions, etc.
 - 3.2.1. Raúl Moreno (PSC)
 - 3.2.2. Joan Coscubiela (CSQEP)
- 3.3. Votació de les propostes de resolució presentades pels diferents GP

Mitjançant aquestes darreres votacions, que van cloure la sessió plenària, es va aprovar la Resolució 17/XI del Parlament de Catalunya.¹⁷

4. Anàlisi de les metàfores conceptuals de la pobresa en el debat

Arribem ara a la part central del nostre treball: l'anàlisi de les referències a la pobresa en les intervencions de cada grup parlamentari en cerca de les metàfores conceptuals que hi utilitzen. Malgrat que tots els GP van tenir més d'un portaveu durant el debat (i que l'indicarem en el recull d'expressions metafòriques), no els analitzarem de manera individualitzada, sinó que ho farem col·lectivament per a cada grup.

Per a la nostra anàlisi de les intervencions orals durant el debat de referència, utilitzem la transcripció publicada al Diari de Sessions del Parlament de Catalunya (DSPC) corresponent a la XI legislatura, segon període, sèrie P, números 13 i 14, referenciats a l'epígraf Fonts documentals).

4.1. Govern i Junts pel Sí (JxSí)

Agrupem en un sol conjunt les intervencions del Govern i les dels dos portaveus de JxSí durant el debat, atès que considerem que els membres de l'executiu provenen d'aquesta candidatura electoral i que, en conseqüència, es troben alineats amb el posicionament ideològic del grup.

Pel que fa a aquesta qüestió, el posicionament ideològic de JxSí, val a dir que presenta característiques singulars pel fet de tractar-se d'una candidatura formada per Convergència Democràtica de Catalunya i per Esquerra Republicana de Catalunya i que comptava també amb la participació de Demòcrates de Catalunya, Moviment

¹⁷ *Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya* (2016, 16 de març). Barcelona: Parlament de Catalunya. Pàg. 5-25. Document en línia accessible a <http://www.parlament.cat/document/bopc/167074.pdf#page=5>

d'Esquerres, Avancem i Reagrupament Independentista, totes elles formacions polítiques amb idearis propis i, en alguns casos i temàtiques, prou diferenciats.

La candidatura de JxSí va ser la més votada en les eleccions del 27 de setembre de 2015 i va aconseguir 62 diputats al Parlament (32 per la demarcació de Barcelona, 11 per la de Girona, 10 per la de Lleida i 9 per la de Tarragona).

Llegenda dels quadres-resum:

- **Identificador:** codi que hem assignat a cada expressió metafòrica.
- **Expressió metafòrica:** fragment de les intervencions del grup en què apareix l'expressió metafòrica.
- **Freqüència:** número de vegades que apareix la mateixa expressió metafòrica en les intervencions del grup durant el debat. S'hi agrupen les possibles variacions de nombre o de categoria gramatical (*lluïta/lluïtar*) d'algun dels components.
- **Metàfora:** metàfora conceptual subjacent en l'expressió seleccionada.
- **Portaveu:** persona que va pronunciar l'expressió seleccionada.
- **Pàgina:** correspon a la pàgina del DSPC en què apareix l'expressió.

Taula 1: Expressions metafòriques i metàfores conceptuais JxSí

Identificador	Expressió metafòrica	Freqüència	Metàfora	Portaveu	Pàgina ¹⁸
JxSí-01	respecte als indicadors sobre els <i>nivells de pobresa</i> , efectivament, són avui més alts	x4	LA POBRESA ÉS UNA SUBSTÀNCIA	Carles Puigdemont	14
JxSí-02	<i>patim</i> uns nivells de pobresa estructurals	x1	LA POBRESA ÉS UNA SUBSTÀNCIA NOCIVA	Carles Puigdemont	14
JxSí-03	una resposta que <i>ataqui</i> l'arrel estructural d'aquesta pobresa	x1	LA POBRESA ÉS UN ENEMIC	Carles Puigdemont	14

¹⁸ En el cas de JxSí, totes les pàgines fan referència al DSPC número 13, de 9 de març.

Identificador	Expressió metafòrica	Freqüència	Metàfora	Portaveu	Pàgina ¹⁸
JxSí-04	una resposta que ataquí <i>l'arrel</i> estructural d'aquesta pobresa	x1	LA POBRESA ÉS UNA PLANTA	Carles Puigdemont	14
JxSí-05	prioritats en matèria de <i>lluïta contra</i> la pobresa	x13	LA POBRESA ÉS UN ENEMIC	Carles Puigdemont	16
JxSí-06	a totes aquelles persones i famílies que els serveis socials acreditin que <i>es troben en situació</i> de pobresa energètica	x7	LA POBRESA ÉS UN LLOC	Carles Puigdemont	16
JxSí-07	<i>sota</i> el llindar de la pobresa	x2	LA POBRESA ÉS AVALL	Oriol Junqueras	17
JxSí-08	<i>sota el llindar</i> de la pobresa	x10	LA POBRESA ÉS UNA CASA/CAMBRA	Oriol Junqueras	17
JxSí-09	lluitar contra la pobresa en totes les seves manifestacions i evitar-ne la <i>cronificació</i>	x2	LA POBRESA ÉS UNA MALALTIA	Neus Munté	21
JxSí-10	taxa de <i>risc</i> de pobresa	x4	LA POBRESA ÉS UN PERILL	Neus Munté	21
JxSí-11	<i>aproximar-nos</i> al fenomen multifactorial de la pobresa	x1	LA POBRESA ÉS UN LLOC	Neus Munté	22
JxSí-12	<i>aproximar-nos</i> al fenomen <i>multifactorial</i> de la pobresa	x1	LA POBRESA ÉS UNA CONSEQÜÈNCIA	Neus Munté	22
JxSí-13	<i>en l'àmbit</i> de l'habitatge i la pobresa energètica	x4	LA POBRESA ÉS UN LLOC	Neus Munté	23

Identificador	Expressió metafòrica	Freqüència	Metàfora	Portaveu	Pàgina ¹⁸
JxSí-14	<i>combatre la pobresa</i>	x3	LA POBRESA ÉS UN ENEMIC	Dolors Bassa	30
JxSí-15	<i>Sortir de la pobresa és un repte</i>	x3	LA POBRESA ÉS UN LLOC	Dolors Bassa	30
JxSí-16	El treball digne ha de ser la primera política social, <i>la primera eina per sortir de la pobresa</i>	x1	LA POBRESA ÉS UN LLOC QUE CAL FORÇAR PER SORTIR-NE	Dolors Bassa	30
JxSí-17	Sortir de la pobresa <i>amb les seves pròpies mans</i>	x1	LA POBRESA ÉS UN LLOC QUE CAL ESFORÇAR-SE PER ABANDONAR	Dolors Bassa	30
JxSí-18	<i>farà que no hi hagi pobresa</i>	x1	LA POBRESA ÉS UNA SUBSTÀNCIA	Dolors Bassa	32
JxSí-19	Volem un país <i>sense pobresa</i>	x1	LA POBRESA ÉS UNA SUBSTÀNCIA	Antoni Comín	34
JxSí-20	La pobresa és <i>incompatible amb la llibertat</i>	x1	LA POBRESA ÉS UNA PRESÓ	Antoni Comín	34
JxSí-21	<i>índex de pobresa</i>	x2	LA POBRESA ÉS UNA MAGNITUD FÍSICA	Anna Figueras	63
JxSí-22	<i>albirant una pobresa</i>	x1	LA POBRESA ES UNA SUBSTÀNCIA/OBJECTE VISIBLE	Anna Figueras	63
JxSí-23	<i>millorar la situació de la pobresa</i>	x1	LA POBRESA ÉS UN OBJECTE	Anna Figueras	64
JxSí-24	mesures que <i>incideixen sobre la pobresa infantil, sobre la pobresa energètica</i>	x2	LA POBRESA ÉS UN OBJECTE	Anna Figueras	66

Identificador	Expressió metafòrica	Freqüència	Metàfora	Portaveu	Pàgina ¹⁸
JxSí-25	no participarem ni en <i>competicions sobre pobresa</i>	x1	LA POBRESA ÉS JOC/ESPORT	Anna Figueras	68
JxSí-26	<i>a costa de la pobresa</i>	x1	LA POBRESA ÉS UN OBJECTE	Anna Figueras	68
JxSí-27	<i>augment de la pobresa</i>	x2	LA POBRESA ÉS UNA SUBSTÀNCIA	Neus Munté	68

A partir de les dades presentades, podem veure que en les intervencions dels portaveus de JxSí les metàfores conceptuals referides a la pobresa amb major freqüència són:

1. LA POBRESA ÉS UN LLOC (17 aparicions)
2. LA POBRESA ÉS UN ENEMIC (16 aparicions)
3. LA POBRESA ÉS UNA CASA/CAMBRA (10 aparicions)
4. LA POBRESA ÉS UNA SUBSTÀNCIA (NOCIVA) (9 aparicions)
5. LA POBRESA ÉS UN PERILL (4 aparicions)

Veiem, a més, que la tercera metàfora més productiva per a aquest grup (LA POBRESA ÉS UNA CASA/CAMBRA) podria incloure's com una derivada de LA POBRESA ÉS UN LLOC (sovint com a lloc del qual cal sortir; cf. JxSí-15/16/17), fet que reforçaria encara més decisivament la seva hegemonia en el discurs de JxSí. Aquesta conceptualització com a recipient és l'habitual per als estats («[e]vents and actions are conceptualized metaphorically as objects, activities as substances, states as containers»)¹⁹.

Majoritàriament, doncs, JxSí concep la pobresa com a estat i, secundàriament, la personifica en termes d'enemic. Aquesta idea d'hostilitat resulta coherent amb les altres dues metàfores més freqüents (LA POBRESA ÉS UNA SUBSTÀNCIA (NOCIVA) i LA POBRESA ÉS UN PERILL).

¹⁹ Lakoff i Johnson (1980 [2003]: 30)

4.2. Ciutadans (C's)

Ciutadans (C's) va situar-se com el principal grup parlamentari de l'oposició en la XI legislatura, amb 25 diputats (17 per la demarcació de Barcelona, 2 per la de Girona, 2 per la de Lleida i 4 per la de Tarragona).

En les seves intervencions a la cambra legislativa catalana és habitual que els diputats de C's s'hi expressin tant en català com en llengua castellana. Quant a la nostra anàlisi, no tindrem en compte la llengua emprada.

Taula 2: Expressions metafòriques i metàfores conceptuals C's

Identificador	Expressió metafòrica	Freqüència	Metàfora	Portaveu	Pàgina
C's-01	<i>lluitar</i> precisament contra la cosa que parlarem avui, que és la pobresa a Catalunya	x8	LA POBRESA ÉS UN ENEMIC	Inés Arrimadas	36
C's-02	parlar de <i>Catalunya</i> avui, malauradament, és parlar de pobresa laboral		LA POBRESA ÉS CATALUNYA	Inés Arrimadas	36
C's-03	gairebé un 20 per cent de <i>risc</i> de pobresa		LA POBRESA ÉS UN PERILL	Inés Arrimadas	36
C's-04	per no entrar en <i>detalls</i> de pobresa infantil, que va molt més enllà		LA POBRESA ÉS UN OBJECTE	Inés Arrimadas	36
C's-05	per no entrar en detalls de pobresa infantil, <i>que va molt més enllà</i>		LA POBRESA ÉS UN OBJECTE QUE ES DESPLAÇA	Inés Arrimadas	36
C's-06	la pobresa <i>recau</i> especialment sobre les esquenes de les dones		LA POBRESA ÉS AVALL	Inés Arrimadas	36
C's-07	la pobresa <i>recau</i> especialment <i>sobre les esquenes de les dones</i>		LA POBRESA ÉS UN OBJECTE QUE PESA	Inés Arrimadas	36

Identificador	Expressió metafòrica	Freqüència	Metàfora	Portaveu	Pàgina
C's-08	parlar de pobresa, parlar de desigualtat, parlar d'atur, és també parlar <i>en femení</i>		LA POBRESA ÉS UNA DONA	Inés Arrimadas	36
C's-09	la pobresa, la desigualtat, és un <i>problema social</i>	x5	LA POBRESA ÉS UN PROBLEMA	Inés Arrimadas	36
C's-10	la pobresa <i>necessita</i> que els polítics i els governs destinin a aquesta circumstància tots els seus recursos i els seus esforços		LA POBRESA ÉS UNA PERSONA	Inés Arrimadas	37
C's-11	la pobresa necessita que els polítics i els governs <i>destinin a aquesta circumstància</i> tots els seus recursos i els seus esforços		LA POBRESA ÉS UN LLOC	Inés Arrimadas	37
C's-12	parlar de pobresa és parlar de <i>pèrdua de talent</i>		LA POBRESA ÉS PÈRDUA DE TALENT	Inés Arrimadas	37
C's-13	la pobresa és una <i>situació multidimensional</i> , estructural, que afecta moltíssims àmbits		LA POBRESA ÉS UN OBJECTE	Inés Arrimadas	37
C's-14	la pobresa és una situació multidimensional, estructural, que <i>afecta</i> moltíssims àmbits		LA POBRESA ÉS UN AGENT DE CANVIS	Inés Arrimadas	37
C's-15	para que hoy en Cataluña haya una <i>tasa</i> de pobreza del 20 por ciento		LA POBRESA ÉS UN OBJECTE	Inés Arrimadas	37
C's-16	hoy debemos <i>centrarnos</i> en pobreza		LA POBRESA ÉS UN LLOC	Inés Arrimadas	37

Identificador	Expressió metafòrica	Freqüència	Metàfora	Portaveu	Pàgina
C's-17	que la pobreza sea hoy una realidad <i>instalada</i> con nosotros en la sociedad		LA POBRESA ÉS UNA PERSONA	Inés Arrimadas	38
C's-18	nuestras medidas <i>en</i> pobreza infantil		LA POBRESA ÉS UN RECIPIENT	Inés Arrimadas	39
C's-19	<i>sufren</i> en primera persona la pobreza	x3	LA POBRESA ÉS UNA MALALTIA	Inés Arrimadas	39
C's-20	Apoyar a los autónomos es <i>evitar</i> pobreza	x2	LA POBRESA ÉS UNA SUBSTÀNCIA	Inés Arrimadas	40
C's-21	Vostè deia: «Amb 50.000 milions d'euros no <i>hi hauria</i> pobresa.»		LA POBRESA ÉS UNA SUBSTÀNCIA	Inés Arrimadas	79
C's-22	sobre el <i>incremento</i> de la pobreza y las desigualdades	x2	LA POBRESA ÉS UNA SUBSTÀNCIA	Noemí de la Calle	3 ²⁰
C's-23	el objetivo de un pleno <i>contra</i> la pobreza	x2	LA POBRESA ÉS UN ENEMIC	Noemí de la Calle	3
C's-24	Para <i>reducir</i> la pobreza hay que reactivar la economía		LA POBRESA ÉS UNA SUBSTÀNCIA	Noemí de la Calle	4
C's-25	redistribuir la renta y <i>combatir</i> la pobreza	x3	LA POBRESA ÉS UN ENEMIC	Noemí de la Calle	4
C's-26	La pobreza infantil <i>compromete</i> la igualdad de oportunidades para toda la vida		LA POBRESA ÉS UNA PERSONA	Noemí de la Calle	5
C's-27	las personas sin hogar, la forma más <i>brutal</i> de pobreza en las ciudades		LA POBRESA ÉS UNA PERSONA	Noemí de la Calle	5

²⁰ Per a les intervencions de la diputada Noemí de la Calle, els números de pàgina es refereixen al DSPC número 14, de 10 de març.

Segons observem a la Taula 2, en les intervencions de les portaveus de C's les metàfores conceptuals referides a la pobresa amb major freqüència són:

1. LA POBRESA ÉS UN ENEMIC (13 aparicions)
2. LA POBRESA ÉS UNA SUBSTÀNCIA (6 aparicions)
3. LA POBRESA ÉS UN OBJECTE (5 aparicions)
4. LA POBRESA ÉS UN PROBLEMA (5 aparicions)
5. LA POBRESA ÉS UNA PERSONA (4 aparicions)

A la conceptualització de la pobresa com a enemic, hi podríem afegir la que es fa en la metàfora que la presenta com a persona, atès que està vinculada a una acció hostil en la meitat de les expressions metafòriques en què apareix (cf. C's-26 i 27).

Quant a la segona i tercera posició de freqüències, crida l'atenció que la conceptualització com a substància s'utilitzi gairebé en exclusiva per remarcar-ne l'evolució de la presència (reducció, increment, existència), mentre que la conceptualització com a objecte té un caràcter analític i s'usa per poder-ne observar les característiques. En tot cas, igual que la metàfora que identifica pobresa i problema (entès com a situació que es pot resoldre), podem concloure que les metàfores conceptuals més emprades en segon, tercer i quart lloc per C's tenen un component neutre, descriptiu.

4.3. Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC)

El 2015, el PSC va perdre el seu lloc habitual com a segona candidatura més votada en unes eleccions al Parlament. Va aconseguir 16 escons (12 per la demarcació de Barcelona, 1 per la de Girona, 1 per la de Lleida i 2 per la de Tarragona).

Taula 3: Expressions metafòriques i metàfores conceptuals PSC

Identificador	Expressió metafòrica	Freqüència	Metàfora	Portaveu	Pàgina
PSC-01	ho torno a citar literalment– «tímids <i>avenços</i> en temes com les beques menjador, la pobresa energètica [...]»		LA POBRESA ÉS UN LLOC	Miquel Iceta	4

Identificador	Expressió metafòrica	Freqüència	Metàfora	Portaveu	Pàgina
PSC-02	Del Ple de fa dos anys en vam dir «d'increment de la pobresa i les desigualtats»	x2	LA POBRESA ÉS UNA SUBSTÀNCIA	Miquel Iceta	4
PSC-03	«Si algú és especialment víctima de la pobresa [...] són els infants [...]»		LA POBRESA ÉS UN BOTXÍ	Miquel Iceta	5
PSC-04	mesures integrals per lluitar contra la pobresa infantil	x6	LA POBRESA ÉS UN ENEMIC	Miquel Iceta	5
PSC-05	aquí és on està la principal causa de les desigualtats i la pobresa		LA POBRESA ÉS UNA CONSEQÜÈNCIA	Eva Granados	44
PSC-06	són la nova cara de la pobresa	x2	LA POBRESA ÉS UNA PERSONA	Eva Granados	44
PSC-07	Si abans la pobresa era una dona gran, una dona vídua; en aquests moments és una família jove		LA POBRESA ÉS UNA PERSONA/UN GRUP DE PERSONES	Eva Granados	44
PSC-08	Hi havia 10 milions per pobresa energètica		LA POBRESA ÉS UN DESTINATARI	Eva Granados	45
PSC-09	Aquesta és la capacitat de reacció sobre la pobresa energètica?		LA POBRESA ÉS UN ESDEVENIMENT	Eva Granados	45
PSC-10	poder pagar les factures de pobresa energètica		LA POBRESA ÉS UN COST	Eva Granados	47
PSC-11	perquè tota la vida hi havia hagut pobresa		LA POBRESA ÉS UNA SUBSTÀNCIA	Eva Granados	80

Identificador	Expressió metafòrica	Freqüència	Metàfora	Portaveu	Pàgina
PSC-12	que <i>condemnen</i> a la pobresa crònica		LA POBRESA ÉS UNA CÀSTIG	Raúl Moreno	7 ²¹
PSC-13	que <i>condemnen</i> a la pobresa crònica		LA POBRESA ÉS UNA MALALTIA	Raúl Moreno	7

Tal com observem a la Taula 3, els portaveus del PSC utilitzen deu metàfores conceptuals diferents, sis de les quals són referències úniques, sense recurrència. A les tres que apareixen més d'una vegada hi hem sumat, per proximitat, una de les de referència única. Les tres amb major presència són, doncs:

1. LA POBRESA ÉS UN ENEMIC (7 aparicions, incloent-hi la referida al *botxí*)
2. LA POBRESA ÉS UNA PERSONA (3 aparicions)
3. LA POBRESA ÉS UNA SUBSTÀNCIA (3 aparicions)

En el cas del PSC el predomini de la personalització de la pobresa és molt acusat atès que, de 21 expressions metafòriques comptabilitzades en total, 11 donen característiques humanes al concepte (les que el presenten com a enemic, persona o destinatari).

4.4. Catalunya Sí que es Pot (CSQEP)

Catalunya Sí que es Pot (CSQEP) es va constituir com a coalició per concórrer a les eleccions al Parlament de 2015, tot integrant Iniciativa per Catalunya Verds, Esquerra Unida i Alternativa, Podem i Equo. CSQEP va aconseguir 11 escons: 9 per la demarcació de Barcelona, 1 per la de Girona i 1 per la de Tarragona, essent l'únic grup parlamentari sense representació en alguna de les demarcacions catalanes, en aquest cas, la de Lleida.

²¹ Per a les intervencions del diputat Raúl Moreno, els números de pàgina es refereixen al DSPC número 14, de 10 de març.

Taula 4: Expressions metafòriques i metàfores conceptuals CSQEP

Identificador	Expressió metafòrica	Freqüència	Metàfora	Portaveu	Pàgina
CSQEP-01	<i>en situació de pobresa extrema</i>		LA POBRESA ÉS UN LLOC	Lluís Rabell	5
CSQEP-02	<i>en situació de pobresa extrema</i>		LA POBRESA ÉS UN OBJECTE	Lluís Rabell	5
CSQEP-03	no superen <i>el llindar</i> de la pobresa	x2	LA POBRESA ÉS UNA CASA/CAMBRA	Lluís Rabell	6
CSQEP-04	<i>en risc</i> de pobresa	x5	LA POBRESA ÉS UN PERILL	Lluís Rabell	6
CSQEP-05	Parlar de pobresa és també parlar de <i>salut</i>		LA POBRESA ÉS UN ESTAT	Lluís Rabell	6
CSQEP-06	la pobresa, les desigualtats, els estralls socials i mediambientals que avui constatem <i>tenen a veure amb causes profundes, estructurals i sistèmiques</i>	x2	LA POBRESA ÉS UNA CONSEQÜÈNCIA	Lluís Rabell	7
CSQEP-07	<i>Eradicar</i> la pobresa	x2	LA POBRESA ÉS UNA MALALTIA	Lluís Rabell	7
CSQEP-08	estarem <i>construint</i> la pobresa del futur		LA POBRESA ÉS UN EDIFICI	Marta Ribas	48
CSQEP-09	reconèixer que la pobresa no és nova a Catalunya, que <i>n'hi ha hagut</i> durant anys i panys	x2	LA POBRESA ÉS UNA SUBSTÀNCIA	Marta Ribas	48
CSQEP-10	no només els <i>índexs</i> de pobresa, sinó la seva <i>gravetat</i> [...] han crescut a ritmes alarmants		LA POBRESA ÉS UNA MAGNITUD FÍSICA	Marta Ribas	49
CSQEP-11	no només els <i>índexs</i> de pobresa, sinó la seva <i>gravetat</i> [...] han crescut a ritmes alarmants		LA POBRESA ÉS UNA MALALTIA	Marta Ribas	49

Identificador	Expressió metafòrica	Freqüència	Metàfora	Portaveu	Pàgina
CSQEP-12	Tots <i>lamentem</i> la pobresa	x2	LA POBRESA ÉS UN ESDEVENIMENT DOLORÓS	Marta Ribas	49
CSQEP-13	ningú, en aquest Parlament, <i>vol</i> pobresa		LA POBRESA ÉS UNA SUBSTÀNCIA	Marta Ribas	49
CSQEP-14	<i>atac</i> estructural a la pobresa	x3	LA POBRESA ÉS UN ENEMIC	Marta Ribas	50
CSQEP-15	<i>atac estructural</i> a la pobresa	x2	LA POBRESA ÉS UN EDIFICI	Marta Ribas	50
CSQEP-16	<i>acabar amb</i> la pobresa		LA POBRESA ÉS ENEMIC	Marta Ribas	51
CSQEP-17	<i>el rostre</i> de la pobresa		LA POBRESA ÉS UNA PERSONA	Marta Ribas	51
CSQEP-18	la <i>lluita contra</i> la pobresa		LA POBRESA ÉS UN ENEMIC	Marta Ribas	81
CSQEP-19	reducció dels <i>nivells de</i> pobresa		LA POBRESA ÉS UNA SUBSTÀNCIA	Marta Ribas	82
CSQEP-20	s'ha <i>incrementat</i> la pobresa		LA POBRESA ÉS UNA SUBSTÀNCIA	Marta Ribas	82
CSQEP-21	s'ha fet més <i>greu</i> la pobresa que ja hi havia		LA POBRESA ÉS UNA MALALTIA	Marta Ribas	82
CSQEP-22	donar lliçons sobre com s'ha de <i>combatre</i> la pobresa		LA POBRESA ÉS UN ENEMIC	Marta Ribas	83
CSQEP-23	la pobresa no <i>s'acaba</i> amb l'aplicació d'unes quantes mesures d'urgència		LA POBRESA ÉS UNA SUBSTÀNCIA	Jéssica Albiach	8 ²²

Segons podem extreure de la Taula 4, CSQEP en les seves intervencions va presentar la següent ordenació de metàfores conceptuals, per freqüència:

²² Per a la intervenció de la diputada Jéssica Albiach, el número de pàgina es refereix al DSPC número 14, de 10 de març.

1. LA POBRESA ÉS UN ENEMIC (6 aparicions)
2. LA POBRESA ÉS UNA SUBSTÀNCIA (6 aparicions)
3. LA POBRESA ÉS UN PERILL (5 aparicions)
4. LA POBRESA ÉS UNA CASA/EDIFICI (5 aparicions)
5. LA POBRESA ÉS UNA MALALTIA (4 aparicions)

Veiem, doncs, que CSQEP s’afegeix a l’ús majoritari del concepte metafòric d’enemic per caracteritzar la pobresa, *ex aequo* amb el concepte de substància. En aquest darrer cas, cal notar que s’utilitza la metàfora per indicar-ne el volum o l’increment i que, per tant, sol tractar-se d’una substància “en moviment”.

D’altra banda, cal destacar la freqüència de la metàfora LA POBRESA ÉS UN PERILL i la seva possible relació amb LA POBRESA ÉS UNA MALALTIA (que inclou també la idea implícita d’una possible cura). També cal notar que la metàfora LA POBRESA ÉS UNA CASA/EDIFICI es distingeix dels usos observats en altres GP (gairebé sempre vinculada al terme *llindar*), en insistir en la idea d’estructura.

4.5. Partit Popular de Catalunya (PP)

En les eleccions del 27 de setembre de 2015, el Partit Popular de Catalunya va aconseguir 11 escons al Parlament (8 per la demarcació de Barcelona, 1 per la de Girona, 1 per la de Lleida i 1 per la de Tarragona). Malgrat l’empat d’escons amb CSQEP, el PP ocupa el 5è lloc en l’ordre de grups parlamentaris atès que aquella candidatura va superar-lo en vots.

Com en el cas de Ciutadans, és habitual que els diputats del PP facin les seves intervencions a la cambra legislativa catalana tant en català com en llengua castellana. Quant a la nostra anàlisi, no tindrem en compte la llengua emprada.

Taula 5: Expressions metafòriques i metàfores conceptuals PP

Identificador	Expressió metafòrica	Freqüència	Metàfora	Portaveu	Pàgina
PP-01	Estem abordant avui <i>els traços</i> de la pobresa	x2	LA POBRESA ÉS UN OBJECTE	Fernando Sánchez	53
PP-02	en <i>risc</i> de pobresa		LA POBRESA ÉS UN PERILL	Fernando Sánchez	53

Identificador	Expressió metafòrica	Freqüència	Metàfora	Portaveu	Pàgina
PP-03	la <i>lluita contra</i> la pobresa	x2	LA POBRESA ÉS UN ENEMIC	Fernando Sánchez	54
PP-04	tenen tant d'interès <i>en</i> la pobresa		LA POBRESA ÉS UN RECIPIENT	Fernando Sánchez	56
PP-05	cada cop que governen, l' <i>augmenten</i> i la multipliquen		LA POBRESA ÉS UNA SUBSTÀNCIA	Fernando Sánchez	56
PP-06	cada cop que governen, l' <i>augmenten</i> i la <i>multipliquen</i>		LA POBRESA ÉS UN NOMBRE	Fernando Sánchez	56
PP-07	quan mirem com <i>ha caigut</i> la pobresa a nivell global		LA POBRESA ÉS UN OBJECTE	Fernando Sánchez	57
PP-08	<i>s'ha reduït a la meitat</i> en els últims vint anys		LA POBRESA ÉS UN OBJECTE	Fernando Sánchez	57
PP-09	abordar un <i>problema fundamental</i> como es la pobreza		LA POBRESA ÉS UN PROBLEMA DE CONSTRUCCIÓ	Fernando Sánchez	10 ²³
PP-10	<i>hacer frente</i> mejor a la pobreza		LA POBRESA ÉS UN ENEMIC	Fernando Sánchez	12

Segons es despren de la Taula 5, el PP va utilitzar un total de 7 metàfores conceptuals diferents, distribuïdes en un total de 10 expressions metafòriques. Només dues metàfores mostren recurrència:

1. LA POBRESA ÉS UN OBJECTE (4 aparicions)
2. LA POBRESA ÉS UN ENEMIC (3 aparicions)

²³ Per a les expressions metafòriques PP-09 i PP-10, els números de pàgina es refereixen al DSPC número 14, de 10 de març.

Així, veiem que la conceptualització més habitual és la de la pobresa com a objecte que, com s'ha dit, Lakoff i Johnson (1980 [2003]: 30) vinculen amb els esdeveniments o les accions o, en altres paraules, a “coses que passen” o a “coses que es fan”.

El segon lloc en freqüència l'ocupa la metàfora LA POBRESA ÉS UN ENEMIC, en coherència amb la seva aparició destacada en les intervencions del conjunt dels grups.

4.6. Candidatura d'Unitat Popular – Crida Constituent (CUP)

La Candidatura d'Unitat Popular – Crida Constituent (CUP) va aconseguir 10 escons a les eleccions al Parlament de 2015 (7 per Barcelona, 1 per Girona, 1 per Lleida i 1 per Tarragona).

Aquest grup va signar un acord amb JxSí per «garantir l'estabilitat parlamentària i enfortir l'acció de govern durant aquesta legislatura».²⁴

Taula 6: Expressions metafòriques i metàfores conceptuais CUP

Identificador	Expressió metafòrica	Freqüència	Metàfora	Portaveu	Pàgina
CUP-01	<i>lluita contra la pobresa</i>	x2	LA POBRESA ÉS UN ENEMIC	Gabriela Serra	57
CUP-02	<i>reducció dels nivells de pobresa</i>		LA POBRESA ÉS UNA SUBSTÀNCIA	Gabriela Serra	57
CUP-03	<i>risc de pobresa</i>		LA POBRESA ÉS UN PERILL	Gabriela Serra	57
CUP-04	<i>batalla contra la pobresa</i>		LA POBRESA ÉS UN ENEMIC	Gabriela Serra	57
CUP-05	<i>la derrota col·lectiva que aquesta suposa</i>		LA POBRESA ÉS UNA DERROTA COL·LECTIVA	Gabriela Serra	57
CUP-06	<i>l'eradicació de la pobresa</i>	x6	LA POBRESA ÉS UNA MALALTIA	Gabriela Serra	58
CUP-07	<i>la pobresa continua, creix i és aquí</i>	x2	LA POBRESA ÉS UNA ENTITAT	Gabriela Serra	58

²⁴ «Text íntegre de l'acord d'investidura entre Junts pel Sí i la CUP». El Periódico de Catalunya. 09/01/2016. Data de consulta: 06/01/2017. Disponible en línia a <http://www.elperiodico.cat/ca/noticias/politica/text-integre-acord-junts-pel-si-cup-investidura-4803618>

Identificador	Expressió metafòrica	Freqüència	Metàfora	Portaveu	Pàgina
CUP-08	la pobresa continua, <i>creix</i> i és aquí		LA POBRESA ÉS UN ÉSSER VIU	Gabriela Serra	58
CUP-09	una dramàtica <i>situació de pobresa</i>		LA POBRESA ÉS UN LLOC	Gabriela Serra	58
CUP-10	tenir una administració catalana que finalment sigui <i>decididament bel·ligerant</i> amb la pobresa		LA POBRESA ÉS UN ENEMIC	Gabriela Serra	58
CUP-11	Fins fa no res la pobresa <i>era percebuda</i> com una abstracció, real i conceptual,		LA POBRESA ÉS UNA ENTITAT FÍSICA	Gabriela Serra	58
CUP-12	que només <i>aflorava a l'exterior</i> a través de manifestacions molt despietades i implacables		LA POBRESA ÉS UNA SUBSTÀNCIA NATURAL LA POBRESA ÉS A SOTA I TANCADA	Gabriela Serra	58
CUP-13	Que ara la pobresa i les desigualtats <i>hagin intercedit²⁵ violentament</i> en l'agenda política pel caràcter dramàtic que han adquirit		LA POBRESA ÉS UN OBJECTE DUR	Gabriela Serra	59
CUP-14	Que ara la pobresa i les desigualtats <i>hagin intercedit violentament</i> en l'agenda política pel caràcter dramàtic que <i>han adquirit</i>		LA POBRESA ÉS UNA PERSONA	Gabriela Serra	59
CUP-15	la <i>interpretació</i> habitual que encara es fa sobre la pobresa		LA POBRESA ÉS UN CONCEPTE OBSCUR	Gabriela Serra	59

²⁵ Pel sentit de la frase, la diputada sembla voler dir *irromput*. En aquest sentit ho interpretarem.

Identificador	Expressió metafòrica	Freqüència	Metàfora	Portaveu	Pàgina
CUP-16	les circumstàncies en què viuen són <i>la causa</i> de la pobresa	x2	LA POBRESA ÉS UNA CONSEQÜÈNCIA	Gabriela Serra	59
CUP-17	que aquestes persones <i>es precipiten als nivells inferiors de l'escala social</i> ²⁶		LA POBRESA ÉS AVALL	Gabriela Serra	59
CUP-18	que els arrossegueu <i>a aquella posició</i>		LA POBRESA ÉS UN LLOC	Gabriela Serra	59
CUP-19	que els pobres són <i>els causants</i> de la seva pròpia pobresa		LA POBRESA ÉS UNA CONSEQÜÈNCIA	Gabriela Serra	59
CUP-20	la pobresa no és <i>un problema social</i> , sinó individual		LA POBRESA ÉS UN PROBLEMA	Gabriela Serra	59
CUP-21	es concep com un <i>problema</i> i no pas com una injustícia		LA POBRESA ÉS UN PROBLEMA	Gabriela Serra	59
CUP-22	es concep com un problema i no pas com una <i>injustícia</i>		LA POBRESA ÉS UNA INJUSTÍCIA	Gabriela Serra	60
CUP-23	si <i>s'aborda</i> des d'aquesta perspectiva individualista, no té remei		LA POBRESA ÉS UN VAIXELL	Gabriela Serra	60
CUP-24	si <i>s'aborda</i> des d'aquesta perspectiva individualista, no té remei		LA POBRESA ÉS UNA MALALTIA	Gabriela Serra	59
CUP-25	<i>pal·liar-ne</i> només els efectes	x2	LA POBRESA ÉS UNA MALALTIA	Gabriela Serra	59

²⁶ En la nostra anàlisi només tractem els esments explícits al mot *pobresa*. Tanmateix, CUP-17 segueix, dins de la mateixa frase, a CUP-15 i 16 i fa referència clara al mateix concepte, motiu pel qual hem optat per incloure aquesta expressió metafòrica en l'anàlisi. La mateixa explicació s'estén a la inclusió de CUP-18.

Identificador	Expressió metafòrica	Freqüència	Metàfora	Portaveu	Pàgina
CUP-26	pal·liar-ne només els <i>efectes</i>	x3	LA POBRESA ÉS UNA CAUSA	Gabriela Serra	59
CUP-27	<i>abona el terreny</i> per a l'exclusió social, la pobresa i l'eixamplament de les desigualtats.		LA POBRESA ÉS UNA PLANTA	Gabriela Serra	59
CUP-28	no és possible <i>afrentar</i> la realitat social de pobresa		LA POBRESA ÉS UN ENEMIC	Gabriela Serra	60
CUP-29	una manifestació <i>punyent i lacerant</i> : la pobresa laboral		LA POBRESA ÉS UN OBJECTE QUE FA MAL	Gabriela Serra	61
CUP-30	ja no és una garantia de <i>sortir de la</i> pobresa	x2	LA POBRESA ÉS UN ESPAI TANCAT/UN RECIPIENT	Gabriela Serra	61
CUP-31	o de no <i>caure-hi</i> , en ella;		LA POBRESA ÉS AVALL LA POBRESA ÉS UN RECIPIENT	Gabriela Serra	61
CUP-32	no <i>combat</i> la pobresa	x4	LA POBRESA ÉS UN ENEMIC	Gabriela Serra	61
CUP-33	n' <i>amanseix</i> els efectes	x2	LA POBRESA ÉS UN ANIMAL	Gabriela Serra	61
CUP-34	hem d' <i>inserir</i> la pobresa, l'empobriment, en el context de polítiques econòmiques neolliberals		LA POBRESA ÉS UN OBJECTE	Gabriela Serra	61
CUP-35	la marató <i>contra</i> la pobresa	x2	LA POBRESA ÉS UN ENEMIC	Gabriela Serra	61
CUP-36	<i>perpetua</i> la pobresa perquè només l' <i>amanseix</i>		LA POBRESA ÉS UNA CONDEMNA	Gabriela Serra	61
CUP-37	en comptes d' <i>atacar-ne</i> també les arrels	x2	LA POBRESA ÉS UN ENEMIC	Gabriela Serra	61
CUP-38	en comptes d' <i>atacar-ne</i> també <i>les arrels</i>		LA POBRESA ÉS UNA PLANTA	Gabriela Serra	61

Identificador	Expressió metafòrica	Freqüència	Metàfora	Portaveu	Pàgina
CUP-39	<i>sobreposar-se a la pobresa</i>		LA POBRESA ÉS AVALL	Gabriela Serra	61
CUP-40	<i>la pobresa no és natural, sinó que es deriva de l'acció de les persones</i>		LA POBRESA ÉS UNA CONSEQÜÈNCIA	Gabriela Serra	61
CUP-41	<i>superar-la i eradicar-la</i>		LA POBRESA ÉS AVALL	Gabriela Serra	61
CUP-42	<i>un índex de pobresa</i>		LA POBRESA ÉS UNA MAGNITUD FÍSICA	Gabriela Serra	62
CUP-43	<i>La pobresa i la desigualtat no desapareixen</i>		LA POBRESA ÉS UN OBJECTE	Gabriela Serra	62
CUP-44	<i>volem anar a l'origen de les raons de la pobresa</i>	x4	LA POBRESA ÉS UNA CONSEQÜÈNCIA	Gabriela Serra	62
CUP-45	<i>la pobresa és estructural</i>		LA POBRESA ÉS UN EDIFICI	Gabriela Serra	85
CUP-46	<i>la pobresa és fruit d'un sistema neolliberal</i>		LA POBRESA ÉS UNA PLANTA	Gabriela Serra	85
CUP-47	<i>no hi ha manera d'acabar amb la pobresa</i>	x4	LA POBRESA ÉS UN ENEMIC	Anna Gabriel	12 ²⁷
CUP-48	<i>l'alimenten</i>		LA POBRESA ÉS UN ÉSSER VIU	Anna Gabriel	12
CUP-49	<i>s'estructura al voltant del fet que</i>		LA POBRESA ÉS UNA CONSTRUCCIÓ	Anna Gabriel	12
CUP-50	<i>que alguns pocs visquin i s'aprofitin d'ella.</i>		LA POBRESA ÉS UN RECURS	Anna Gabriel	12

²⁷ Per a les intervencions de la diputada Anna Gabriel, els números de pàgina es refereixen al DSPC número 14, de 10 de març.

Tal com es pot observar a la Taula 6, la CUP és el grup parlamentari que fa un ús més intensiu de les expressions metafòriques: gairebé dobla els GP que més n'havien presentat fins ara (JxSí i C's, amb 27 expressions metafòriques diferents cadascun).

Quant a les metàfores conceptuals més freqüents en les intervencions de la CUP, les cinc amb major presència són:

1. LA POBRESA ÉS UN ENEMIC (17 aparicions)
2. LA POBRESA ÉS UNA MALALTIA (9 aparicions)
3. LA POBRESA ÉS UNA CONSEQÜÈNCIA (8 aparicions)
4. LA POBRESA ÉS UNA PLANTA/UN ÉSSER VIU (5 aparicions)
5. LA POBRESA ÉS UN OBJECTE (4 aparicions)

Veiem que la conceptualització més utilitzada pel grup és la de la pobresa com a enemic, seguida de la de malaltia. Aquesta darrera sembla vincular-se amb la tercera més freqüent: la pobresa com a conseqüència; en aquest sentit, comparteixen el fet d'haver-hi unes causes que la provoquen i la possibilitat d'evitar que arribi a produir-se, si es destinen prou esforços a *combatre*-la (en el que suposaria un reforç de la metàfora de l'enemic).

La metàfora conceptual LA POBRESA ÉS UNA PLANTA/UN ÉSSER VIU es relaciona amb l'origen i el desenvolupament de la pobresa, mentre que la que la relaciona amb un objecte s'utilitza per representar accions.

5. Metàfores i ideologies, una interpretació

Un cop identificades les metàfores (i la seva freqüència) que revelen les intervencions en el nostre cas d'estudi, tractarem a continuació de posar-les en relació amb els posicionaments ideològics dels diferents grups parlamentaris. Això no obstant, tindrem en compte que, com apunta Van Dijk (1996: 23), «articular la 'superfície' del habla y el texto con ideologías 'subyacentes' es un proceso lleno de complejidades y contradicciones», atès que «entre ideología y discurso encontramos actitudes más específicas, conocimientos, y modelos mentales particulares sobre acontecimientos y sobre contextos de comunicación». Malgrat que, en el nostre cas, hem anat un xic més enllà de la «superfície de la parla», la següent proposta no es troba lliure de les complexitats i potencials contradiccions contra les quals se'ns alerta.

5.1. Una metàfora compartida: LA POBRESA ÉS UN ENEMIC

En primer lloc, podem començar per observar que la metàfora LA POBRESA ÉS UN ENEMIC (la més freqüent en tots els grups, excepte JxSí i PP que la presenten en segona posició a una sola aparició de distància de la primera en tots dos casos) pot considerar-se un lloc comú del discurs polític català. Així, en el debat polític nacional, no sembla haver-hi lloc per a la culpabilització de la persona amb pocs recursos econòmics per trobar-se en aquesta situació.

Sí que hi ha, però, traces de responsabilització de les persones pobres per *sortir* d'aquesta situació. Així, a JxSí-15, 16 i 17 es fa referència al *repte* que implica sortir-ne, a les *eines* que calen i a l'ús de *les pròpies mans* per fer-ho. Tanmateix, és probable que la presència de LA POBRESA ÉS UN LLOC QUE CAL ESFORÇAR-SE PER ABANDONAR s'hagi d'entendre associada a la pertinença al Govern de la portaveu, que evita d'aquesta manera fer-se responsable en exclusiva de la resolució de la situació.

5.2. Una classificació de metàfores: constatació i caracterització

En segon lloc, i un cop descomptada la caracterització de la pobresa com a enemic per la seva transversalitat, proposem establir una classificació de les metàfores conceptuals en dos grups: les *metàfores de constatació* i les *de caracterització*.

Entre les metàfores del primer grup, les de constatació, hi englobem les que afirmen la presència, el grau o l'existència del fenomen, sense aportar cap altra consideració. A grans trets, en formarien part les que presenten la pobresa com un estat, especialment LA POBRESA ÉS UN LLOC i, com a freqüent derivada, LA POBRESA ÉS UNA CASA/EDIFICI (excepte quan el focus es desplaça a l'estructura: llavors la metàfora subratlla les causes que provoquen la pobresa més que el fet que existeixi). També formarien part d'aquest grup LA POBRESA ÉS UNA SUBSTÀNCIA i LA POBRESA ÉS UN OBJECTE, respectivament associades per Lakoff i Johnson²⁸ a les activitats i als esdeveniments.

Quant al segon grup, les metàfores de caracterització serien aquelles que posen en relleu trets específics o que defineixen la natura, l'origen o el resultat del domini meta. Podríem classificar en aquest conjunt les referides a la malaltia, a la conseqüència o als éssers vius. Aquest segon grup, doncs, vehicula maneres d'entendre la realitat basades en opinió o percepció i, en aquest sentit, fan palesa de manera més evident la ideologia

²⁸ Vegeu nota 19.

de l'orador. Naturalment, l'absència o escassetat d'aquesta tipologia metafòrica també ens revela dades sobre la concepció de qui parla sobre la pobresa: o no en té un concepte clar o bé s'esforça per no permetre que aflori en el seu ús lingüístic.

Vegem a continuació com es projecta aquesta classificació en les intervencions dels grups parlamentaris en el debat sobre pobresa dels dies 9 i 10 de març de 2016.

5.3. Govern i GP de Junts pel Sí (JxSí)

En el discurs parlamentari del Govern i de JxSí (de lluny el que va comptar amb més oradors diferents, 6), de les cinc metàfores conceptuals més freqüents, ignorarem LA POBRESA ÉS UN ENEMIC ja que podem considerar-la general a tots els grups i, per tant, fins a cert punt tòpica. Tampoc no analitzarem LA POBRESA ÉS UN PERILL, perquè la considerem derivada de l'anterior.

Així, les tres metàfores restants són LA POBRESA ÉS UN LLOC (17 aparicions), LA POBRESA ÉS UNA CASA/CAMBRA (10 aparicions) i LA POBRESA ÉS UNA SUBSTÀNCIA (9 aparicions). Totes tres, doncs, es classificarien com metàfores de constatació.

Atesa la composició política d'aquest grup, que hem comentat²⁹, podríem dir que JxSí constitueix un OPNI (Objecte Polític No Identificat) dins del panorama parlamentari català. La diversitat ideològica dels seus components pot ser la causa que el seu discurs no abandoni l'espai de seguretat que representa la descripció no valorativa de la realitat. En aquest sentit, les seves responsabilitats executives també poden ser un factor que no faciliti l'expressió més lliure de posicionaments que, sobre el paper, se'ls podria exigir que transformessin en accions de govern.

5.4. GP de Ciutadans (C's)

Les metàfores conceptuals més freqüents al discurs de C's (sense comptar la de l'enemic) són: LA POBRESA ÉS UNA SUBSTÀNCIA (6 aparicions), LA POBRESA ÉS UN OBJECTE (5 aparicions), LA POBRESA ÉS UN PROBLEMA (5 aparicions) i LA POBRESA ÉS UNA PERSONA (4 aparicions). Les dues primeres són de constatació i les altres dues, de caracterització; amb tot cal dir que LA POBRESA ÉS UNA PERSONA s'utilitza majoritàriament per atribuir accions "humanitzades" al concepte (la pobresa *necessita*,

²⁹ Vegeu pàg. 15.

està instal·lada, compromet). Igualment, LA POBRESA ÉS UN PROBLEMA només apareix en oracions copulatives per titllar la pobresa de “problema social”.

Així, doncs, C’s tampoc no dibuixa un perfil propi del que entenen com a pobresa. Aquesta formació, com JxSí, podria qualificar-se també en certa manera d’OPNI, atesa la dificultat d’encaixar-ne els posicionaments entre les ideologies habituals (una originalitat que sovint se’ls formula com a crítica) i que el seu discurs no sembla contribuir a clarificar.

5.5. GP del Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC)

El PSC presenta la meitat d’expressions metafòriques diferents que JxSí o que C’s. Les dues més freqüents (*enemic*, a banda) són LA POBRESA ÉS UNA PERSONA (3 aparicions) i LA POBRESA ÉS UNA SUBSTÀNCIA (3 aparicions). Una de caracterització i una de constatació, doncs. Amb tot, val a destacar que l’ús que fa el PSC de LA POBRESA ÉS UNA PERSONA és ben diferent del de C’s: els socialistes personifiquen la pobresa per donar-li rostre i la presenten així com un fenomen més allunyat de l’estadística.

La baixa densitat metafòrica del discurs socialista impedeix treure conclusions sobre les coordenades de constatació/caracterització, però ens fa pensar que no centra l’interès en l’enquadrament conceptual del fenomen.

5.6. GP de Catalunya Sí que es Pot (CSQEP)

CSQEP utilitza com a metàfores no convencionals més freqüents LA POBRESA ÉS UNA SUBSTÀNCIA (6 aparicions), LA POBRESA ÉS UNA CASA/EDIFICI (5 aparicions) i LA POBRESA ÉS UNA MALALTIA (4 aparicions). Per primer cop trobem un grup parlamentari en què predominen les metàfores de caracterització, amb especial èmfasi en les causes del fenomen: les metàfores de la casa/edifici es refereixen a l’estructura (social) que fomenta la pobresa i el concepte de malaltia, ultra de subratllar l’anomalia que suposa la pobresa i els seus efectes negatius, també remet a les nocions de causa i, sobretot, de cura.

En certa forma, considerem que aquest grup fa un pas més que el PSC per reenquadrar el significat de pobresa i per definir aquesta circumstància en uns termes alineats amb plantejaments de transformació d’aquesta realitat.

5.7. GP del Partit Popular de Catalunya (PP)

El PP és el grup que utilitza menys metàfores conceptuals i, a part de la de l'enemic, només una amb recurrència: LA POBRESA ÉS UN OBJECTE. També n'usa que relacionen la pobresa amb un *recipient*, amb un *lloc* o amb un *nombre*. Totes les metàfores, excepte una, serien de constatació i, per tant, més significatives pel que no diuen que pel seu contingut estricte. Tot i així, les relativament abundants nocions d'objecte i de lloc/recipient ens fan pensar en la relació que Lakoff i Johnson estableixen entre aquests conceptes i les idees d'esdeveniment (“cosa que passa”) i d'estat (“manera com es troba”), que es configuren en el discurs parlamentari com la visió principal del PP sobre la matèria.

La baixa densitat metafòrica, com ja hem dit, fa pensar o bé en un concepte poc definit de la qüestió per part del grup o bé que opten per no fer-lo explícit.

5.8. GP de la Candidatura d'Unitat Popular – Crida Constituent (CUP)

El grup parlamentari de la CUP presenta les següents metàfores com a més freqüents: LA POBRESA ÉS UNA MALALTIA (9 aparicions), LA POBRESA ÉS UNA CONSEQÜÈNCIA (8 aparicions), LA POBRESA ÉS UNA PLANTA/UN ÉSSER VIU (5 aparicions) i LA POBRESA ÉS UN OBJECTE (4 aparicions). Majoritàriament, doncs, ens trobem amb metàfores caracteritzadores. Aquest fet, afegit al que es tracta de les intervencions amb una densitat més alta de metàfores conceptuals (amb diferència: gairebé el doble que JxSí i C's), fa que el seu discurs parlamentari es diferenciï del de la resta.

L'abundància de metàfores i l'hegemonia de les de caracterització fan palès que el grup té necessitat de fer present un contradiscurs per perfilar la realitat de la pobresa, tot redefinint-la en relació amb altres aproximacions i reexplicada en termes propis.

5.9. Comparativa entre els grups parlamentaris

Per representar gràficament els resultats de la nostra anàlisi, proposem la següent taula. S'hi recullen el nombre d'expressions metafòriques emprades en el conjunt de les intervencions (una dada que ens permet copsar la “densitat” metafòrica) i el nombre de metàfores conceptuals, d'entre les 5 més freqüents de cada grup parlamentari, que es poden classificar segons la tipologia descrita com de constatació o de caracterització. Per a aquesta classificació tipològica ometem la metàfora conceptual LA POBRESA ÉS UN

ENEMIC i anàlogues perquè, com hem explicat més amunt, les considerem un lloc comú del discurs parlamentari català.

Taula 7: Comparativa entre grups (densitat metafòrica i tipologia de metàfores)

GP	Nombre d'expressions metafòriques emprades	Metàfores conceptuais de constatació	Metàfores conceptuais de caracterització
JxSí	27	3	0
C's	27	2	2
PSC	13	1	1
CSQEP	23	1	2
PP	10	1	0
CUP	50	1	3

6. Conclusions

Arribats al final del nostre treball, creiem haver demostrat la presència i la rellevància de les metàfores conceptuais en el discurs parlamentari català. En efecte, el Debat general sobre la situació d'emergència social, la reactivació econòmica, la gestió pública i la necessitat d'una resposta institucional, que va substanciar-se els dies 9 i 10 de març de 2016, ens ha donat l'ocasió de situar en el punt de mira com emergeix la metàfora com a mecanisme per a la cognició, la representació i la construcció dels conceptes amb què es configura la discussió política i, en gran part, els mecanismes de la governamentalitat (en termes foucaultians) per part de diputades i diputats.

En aquestes pàgines necessàriament breus, hem pogut descriure l'abast de la teoria de la metàfora conceptual i la seva projecció a l'àmbit polític, així com la seva concreció en el cas específic del concepte de pobresa durant el debat que prenem com a referència.

Cap grup parlamentari, com hem pogut veure, no ha estat capaç (ni ha pretès ser-ho, fins on sabem) d'evitar articular el seu discurs sobre la pobresa sense deixar-hi emergir expressions metafòriques que permeten identificar les metàfores que les inspiren. La

nostra anàlisi ens ha permès veure aquestes expressions individualment, agrupar-les i extreure'n una graduació per freqüència a partir de la qual podíem començar a intuir quin era el perfil que cada grup dibuixava al voltant de la noció de pobresa.

Finalment, a efectes d'interpretar l'anàlisi de les dades recollides, ens hem aventurat a suggerir una classificació pròpia de les metàfores conceptuals emprades. Aquesta classificació, que no pretén anar més enllà de l'ús instrumental i puntual que li hem donat aquí, ens ha servit com a mecanisme per aproximar-nos a una definició ideològica dels actors polítics. Hem defugit les etiquetes convencionals (esquerra-dreta, progressistes-conservadors) i ens hem instal·lat en la perspectiva, a parer nostre més atractiva, de la constatació-caracterització. Aquest recurs ens ha permès veure què revelaven i què no deixaven veure fàcilment els diferents grups i quines eren les seves possibles motivacions. Per part nostra, si hem estat capaços d'esbossar una hipòtesi plausible ens donem per satisfets.

En qualsevol cas, considerem prou sòlid afirmar que determinades formacions mostren obertament que disposen d'un discurs que saben a contracorrent dels més habituals i que s'esforcen per projectar-lo. Per altra part, altres o no disposen d'un concepte clar de la pobresa o decideixen conscientment no verbalitzar-lo, tot i que sempre n'apareixen traces.

Per acabar, doncs, només afegirem que donarem per bona la nostra aportació si ha aconseguit demostrar la viabilitat i la conveniència de l'estudi del discurs polític català i dels principals temes que tracta des del punt de vista de la lingüística cognitiva i, en general, des de la perspectiva del llenguatge. En temps com els nostres, plens de projectes i de reptes col·lectius, creiem que un estudi ampliat de la construcció i la representació dels termes de debat seria més pertinent que mai i tan útil com sempre.

7. Fonts documentals

Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya (2016, 9 de març). Barcelona: Parlament de Catalunya. Núm. 13. Document en línia accessible a

<http://www.parlament.cat/document/dspcp/167013.pdf>

Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya (2016, 10 de març). Barcelona: Parlament de Catalunya. Núm. 14. Document en línia accessible a

<http://www.parlament.cat/document/dspcp/167014.pdf>

8. Bibliografia

Antaki, C., Billig, M. i Potter, J. (2003) «El Análisis del discurso implica analizar: Crítica de seis atajos analíticos », *Athenea Digital* . Universitat Autònoma de Barcelona , p. 14-35.

Aponte Moreno, M. A. (2008) «Metaphors in Hugo Chávez's political discourse: conceptualizing nation, revolution, and opposition », *Estudios de Lingüística del Español* . Estudios de Lingüística del Español (ELiEs).

Baker, P., Gabrielatos, C., KhosraviNik, M., Krzyżanowski, M., McEnery, T. i Wodak, R. (2008) «A useful methodological synergy? Combining critical discourse analysis and corpus linguistics to examine discourses of refugees and asylum seekers in the UK press», *Discourse & Society* , 19(3), p. 273-306.

Bennett, J. (2013) «Moralising class: A discourse analysis of the mainstream political response to Occupy and the August 2011 British riots», *Discourse & Society* , 24(1), p. 27-45.

Charteris-Black, J. (2004) *Politicians and rhetoric: the persuasive power of metaphor*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Charteris-Black, J. (2013) *Analysing Political Speeches: Rhetoric, Discourse and Metaphor*. Hampshire [etc.]: Palgrave Macmillan.

Charteris-Black, J. (2014) *Analysing political speeches: rethoric, discourse and metaphor*. Hampshire [etc.]: Palgrave Macmillan.

- Croft, W. i Cruse, D. A. (2008) *Lingüística cognitiva*. Madrid : Akal.Cuenca, M. J. i Hilferty, J. (1999) *Introducción a la lingüística cognitiva*. Barcelona : Ariel.
- de Goede, M. (1996) «Ideology in the US Welfare Debate: Neo-Liberal Representations of Poverty», *Discourse & Society* , 7(3), p. 317-357.
- Duran i Brugada, E. (2015) «Les formes per referir-se a grups mixtos de persones en l'àmbit del discurs polític: anàlisi segons la ideologia, el sexe del parlant i el gènere textual». [Treball final de Grau]. Barcelona: Universitat de Barcelona. Disponible a: <http://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/100404> (Accedit: 6 novembre 2016).
- Geeraerts, D. i Cuyckens, H. (ed.) (2007) *Oxford Handbook of Cognitive Linguistics*. Oxford University Press.
- Goatly, A. (2007) «Metaphor and Ideology», *Ilha do Desterro: A Journal of Language and Literature*, (53), p. 63-94. Disponible a: <https://periodicos.ufsc.br/index.php/desterro/article/view/13485/12367>.
- Goatly, A. (2002) «Text-linguistic comments on metaphor identification», *Language and Literature*. Sage CA: Thousand Oaks, CA: Sage Publications, p. 70-74. Disponible a: <http://0-lal.sagepub.com.cataleg.uoc.edu/content/11/1/70>.
- González Ruiz, R. (2008) «Una cala en el lenguaje político español análisis lingüístico de un discurso parlamentario», *Cauce: Revista de filología y su didáctica*, (31), p. 141-159. Disponible a: http://cvc.cervantes.es/literatura/cauce/pdf/cauce31/cauce_31_010.pdf.
- Hart, C. (2010) *Critical Discourse Analysis and Cognitive Science: New Perspectives on Immigration Discourse*. Houndmills: Palgrave Macmillan.
- Hart, C. i Lukes, D. (ed.) (2007) *Cognitive linguistics in critical discourse analysis : application and theory*. Newcastle: Cambridge Scholars Publishing.
- Jeffries, L. (2011) *Opposition in discourse: the construction of oppositional meaning*. London: Bloomsbury.
- Johnson, M. (1987) *The body in the mind: The bodily basis of meaning, imagination, and reason*. Chicago: University of Chicago Press.

- Johnson, M. (2007) *The Meaning of the Body*. Chicago: University of Chicago Press.
- Koller, V. i Davidson, P. (2008) «Social exclusion as conceptual and grammatical metaphor: a cross-genre study of British policy-making», *Discourse & Society*, 19(3), p. 307-331.
- Kövecses, Z. (2009) *Universals humans. Necessitat de la metàfora.*, Centre de Cultura Contemporània de Barcelona. Barcelona. Disponible a: www.cccb.org/ca/multimedia/videos/universals-humans-necessitat-de-la-metafora/212398 (Accedit: 26 desembre 2016).
- Lacerda, D. S. (2015) «Rio de Janeiro and the divided state: Analysing the political discourse on favelas», *Discourse & Society*, 26(1), p. 74-94.
- Lakoff, G. (2002) *Moral politics: how liberals and conservatives think*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lakoff, G. (2008) *The political mind: a cognitive scientist's guide to your brain and its politics*. New York: Penguin Books.
- Lakoff, G. i Johnson, M. (1980 [2003]). *Metaphors We Live By*. Londres: The University of Chicago Press.
- Lorda, C. U. i Ribas Bisbal, M. (2002) *Anàlisi del discurs polític: producció, mediació i recepció: Jornades sobre Anàlisi del discurs polític: producció, mediació i recepció (20-21 d'octubre de 2000)*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada. Universitat Pompeu Fabra.
- Luntz, F. I. (2007) *Words that work: it's not what you say, it's what people hear*. New York: Hyperion.
- Mićović, M. (2014) «La comunicación y el discurso políticos en España y Serbia. Análisis comparativo de las estrategias argumentativas utilizadas en los debates electorales televisivos». Universitat de Barcelona. Disponible a: <http://www.tdx.cat/handle/10803/285600> (Accedit: 4 novembre 2016).
- Musolff, A. (2012) «The study of metaphor as part of critical discourse analysis», *Critical Discourse Studies*. Routledge, p. 301.

- Pérez de Stefano, L. i Rojas, G. (2012) *Aportes de la lingüística cognitiva al análisis de discurso del periodismo audiovisual La metáfora conceptual en algunos segmentos de 678: «la patria tweetera» y «la patria zocalera»*. La Plata: Universidad de La Plata.
- Pérez i Brufau, R. (2007) «Internet : una xarxa de metàfores ». Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya. Disponible a:
<http://www.uoc.edu/digithum/9/dt/cat/perez.pdf>
- Pérez i Brufau, R. (2011) «Conceptual Metaphor Theory and Sartre's Philosophy». Universitat Autònoma de Barcelona. Disponible a:
<http://www.tdx.cat/handle/10803/4854> (Accedit: 4 novembre 2016).
- Pinker, S. i Lakoff, G. (2007) «Does language frame politics?», *Public Policy Research*. Wiley Online Library, 14(1), p. 59-71.
- Ribas Bisbal, M. (2000) *Discurs parlamentari i representacions socials: la representació de la immigració que emergeix de les preguntes d'una Comissió d'Estudi Parlamentària*. Universitat de Barcelona.
- Sánchez García, F. J. (2009) «Usos metafóricos del lenguaje político español. La metáfora estructural en los debates sobre el estado de la nación», en *A survey of corpus-based research [Recurso electrónico] / Pascual Cantos Gómez (ed. lit.), Aquilino Sánchez Pérez (ed. lit.)*. Murcia, p. 989-1007.
- Soriano, C. (2012) «La metáfora conceptual», en *Ibarretxe-Antuñano, I. Manzanares, J. Barcelona, A. Lingüística cognitiva*. Barcelona : Anthropos.
- Steen, G. (2010) «A method for linguistic metaphor identification: from MIP to MIPVU». Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Pub. Co.
- Toolan, M. (2016) «Peter Black, Christopher Stevens, class and inequality in the Daily Mail», *Discourse & Society*, 27(6), p. 642-660.
- Turgeon, B., Taylor, T. i Niehaus, L. M. (2014) «Contrasts and classtalk: A critical discourse analysis of welfare-to-work program managers», *Discourse & Society*, 25(5), p. 656-671.
- Van Dijk, T. A. (1996) «Análisis del discurso ideológico», *Versión - UAM*, (6), p. 15-43.